

D. A. F. markyž de Sade

Leonora a Klementina

D. A. F. markyz de Sade

Leonora a Klementina

D. A. F. markýz de Sade

Leonora a Klementina

Donatien-Alphonse-François, markýz de Sade

LEONORA A KLEMENTINA

Copyright © 2008 Volvox Globator

Doslov © 2008 PhDr. Lenka Blažejová -Teremová

ISBN 978-80-7207-947-6

Doslov PhDr. Lenka Blažejová - Teremová

Jazyková redakce Tereza Houšková

Odpovědný redaktor Petr Zenkl

Obálka, grafická úprava a frontispice Vojta, Second Vision Design

E-knihu připravil pureHTML.cz

Za použití vydání Jaroslava Korela

vydalo nakladatelství & vydavatelství

VOLVOX GLOBATOR

Štítného 16, 130 00 Praha 3 – Žižkov www.volvox.cz

jako svou celkově 806. publikaci.

Vydání třetí, ve Volvox Globator druhé Praha 2008

Adresa knihkupectví

VOLVOX GLOBATOR:

Štítného 16, 130 00 Praha 3 – Žižkov

ÚVOD

Povídka o Leonoře a Sainvillovi, těsně spjatá s povídkou o Alině a Valcourovi, jest přibližnou polovinou Filosofického románu. Markýz de Sade sloučil tak dva romány v jediném. Pominuv úmyslně vše, co spojuje obě historie. Chtěje pouze vysvětliti fragment, který uveřejňuji, omezím se na krátké vyprávění prvních příhod Leonořiných.

Protože Leonora odmítla ženicha, kterého jí určili rodiče, byla dána do kláštera, z kterého se jí podaří utéci s milencem. Po několika týdnech bezmračného štěstí v Benátkách je Leonora jednoho krásného dne Sainvillovi unesena. Sainville se pustí do světa a hledá svou milenku. Ale necháme stranou Sainvilla a jeho příhody.

Leonora, unesená pro jednoho urozeného Benátčana, utrpí jistou úhonu na své ctnosti a onemocní. Chirurg, který ji ošetřuje, se do ní zamiluje. Leonora, dorozuměna s lékařem, předstírá smrt a nechá se pohřbíti. Chirurg ji z hrobky vyprostí a uprchne s ní v malé bárce. Útok korsárův. Zavraždění lékaře. Zajetí Leonory, jež je určena do kteréhosi tureckého serailu. Ale francouzský konsul v Tripolisu žádá o vydání své krajanky a přivede si ji k sobě. Leonora dostane se od Charybdy k Skylle a nemá brzo jinou naději než nový útěk. Tento plán podporuje jistý mladý Portugalec. Leonora je přeměněna v mladého černocho, a oba dva odjedou s karavanou z Alexandrie do Monomotapy. Episoda během cesty: král ze Samaru chce dát Leonoru napíchnout na kůl, ale přípravy k mučení prozradí barvu i pohlaví oběti. Nazítří vysvobodí Leonoru jen náhodná vzpoura od

podobného mučení, ale tentokráte nebezpečnějšího spíše pro její ctnost než život. Oba poutníci vydají se opět na cestu. Seznámí se blíže s velitelem Pevnosti de Tete, donem Lopesem de Riveiras, a s jeho milenkou.

Vypůjčme si nyní vylíčení této mladé osoby od samého Markýze de Sade:

„Byla to velmi hezká, asi třiadvacetiletá nebo čtyřiadvacetiletá Španělka jménem Klementina, mající vtíp, mluvící dvěma či třemi jazyky, velmi vzdělaná a sčtělá. Byla znamenitou hudebnicí; obdivuhodně živá a příjemné a veselé povahy, ale bez víry a zásad, ačkoliv její mravy nebyly dosud zcela zkaženy. Pocházela z Madridu. Přes to, že se narodila z třídy kurtizán, nikdy neprovozovala toto řemeslo. Bylo ovšem velmi nesnadné, když její matka byla kdysi velmi proslulá svými milenci, taškařinami a půvaby, aby její mladá žačka byla mravně zcela nevinná. Ačkoliv měla v životě toliko dva milence, předně vévodu z Mediny Celi, jenž ji koupil od její matky a přechovával ji od jejích dvanácti do sedmnácti let tajně v svém paláci, a pak dona Lopese de Riveiras, který ji na naléhání vévody, jenž byl jeho ochráncem, odvedl do Afriky. Ačkoliv, říkám, poznala jen tyto dva muže, měla v svém duchu jistý druh chlípnosti, jež činila společnost mladé ženy velmi nebezpečnou. A když k tomu všemu přidala lstivost, ducha, líbivost a jistou dávku svůdnosti,

nebylo nic snadnějšího, než, že zkaženost její hlavy mohla přeskočiti na onu, jež jí byla nablízku. Slovo ctnost neposkytovalo představivosti této podivuhodné dívky žádné myšlenky. Slovo láska pak vzbuzovalo v ní myšlenky chimerické. Tento cit, myslila si, vyskytuje se jenom v starých románech. Žena musela jej rozdávat, ale nikdy jej přijímat. Věříc v poněkud větší cenu přátelství, ale předpokládajíc je toliko mezi osobami téhož pohlaví, přiznávala, že by mohla věnovat své srdce přítelkyni, byla-li by shoda vkusů a povah zcela dokonalá, a nebylo-li by tu nijakého soupeřství. Ostatně v očích Klementiny byly všechny povinnosti a pouta bezvýznamny. Dobrota byla dle ní pouhým podvodem, citlivost slabostí, jíž je záhodno se uchránit, skromnost bludem, jenž přivádí půvaby krásného stvoření vždycky jen k zkáze, upřímnost hloupostí, mírnost odříkáním, jež zmrazuje nejkrásnější léta našeho života, a víra přetvářkou, jež je pouze pro smích. Tato dívka, jak je tu mravně vylíčena, měla nadto příliš rozkošnický vzhled. Byla veliká a vytvořena jako Venuše. Její bílá kůže ohnivě svítila, ačkoliv její vlasy a oči byly co nejčernější. V jejích šibalských zracích, jež jsem popsal, převládala snivost, jež se zdála probouzeti lásku, kterou též u obou pohlaví budila. Její pohledy byly neuvěřitelně výrazné a mluvily, aniž chtěly. I když se na vás obrátila s tou nejprostší věcí, vždycky vzbuzovaly dojem upřímnosti. Chtěla-li, uměla své oči zvláštním způsobem pootevřítí a ztlumiti jejich živost, jež činila poutavým a sladkým jen to, co měla v úmyslu dovoliti jim vyslovit. Ale rozkoš

a požívačnost je rozjařovaly. Nemohla udusit jejich žár. Měla jemný, rozkošně ohnutý nos, úzké rudé rty, malá ústa a nejkrásnější zuby, jaké možno spatřiti. Ačkoliv měla štíhlou hrud' a byla jen velmi málo oblá, přece byla všechna její tělesná krása silně podtržena. Její kulaté a taktéž poněkud plnější hrdlo, stejně jako její boky, paže a nohy, a vůbec vše, mělo vzezření svěžesti a zdraví, jež ji činily žádoucí všem mužům...

Než bude pokračováno v příhodách, jež budou od nynějška jak jejími, tak Klementinými, stůjž zde i stať, v níž je popsána Leonora.

Sedmnáctiletá nebo osmnáctiletá Leonora má nejsladší a nejpravidelnější rysy a nejlepší a nejpočestnější způsoby. Vyjadřuje se líbivostí a snadností. Je oblečena po anglicku, elegantní slaměný klobouk má stažen do čela. Její hrud' je útlá a dobře postavená, vlasy krásně černé, nedbale svázané růžovou stuhou, oči obzvláště živé, nos mírně orlí, zuby krásné. Velmi pěkné detaily a okouzlující jemnost tahů. Obraz mladé bytosti zdál se od nynějška poněkud podezřelý. Má jistě půvabné a zdvořilé způsoby, znak znamenitého vychování, avšak všimneme-li si jí trochu lépe, vidíme, že v tom, co jí dává vzezření dobré společnice, je více strojenosti než přirozenosti. Její způsoby jsou nacvičeny, posunky spořádány, výslovnost

krásná, ale nadnesená. V svých pohybech je odměřena, ale z všeho toho na konec vyzařuje přece jen stud a prostota.

Leonora, Klementina a jejich dva společníci zamýšlejí tedy dostihnouti portugalské stanice na zanzibarském pobřeží. Ale mladý přítel Leonořin onemocní a zemře. Klementinin milenec shazuje nyní bez ostychu svou masku. Aby posloužil záměrům své země k černošskému království Butuů, vydá obě dvě ženy krutému panovníku, který v říši vládne a kde je ctnost hrdinek ustavičně podrobována tvrdým zkouškám. Nové uniknutí, poté odjezd do Portugalska. Při příjezdu do Lisabonu jsou jim ukradena zavazadla. Jsou bez prostředků. Jejich dovolávání se pomoci u Alcada nemá jiného výsledku než opětné ohrožování jejich ctnosti novou úhonou... Poté jsou odvečeny ke Corregidoru, do osamělé krajiny, jsou jim ukázána ukradená zavazadla, ale je jim nestoudně oznámeno, že jim budou vydána jedině za cenu jejich povolnosti. Jsou tu čtyři muži, kteří se pokoušeli je znásilnit, ale Leonora a Klementina, ozbrojeny noži, své útočníky ohrožují, a podaří se jim za tmavé noci utéci napříč pustinou. Sem je položen začátek příhod, jež uveřejňujeme.

J. K.

I. LEONOŘINY PŘÍHODY S TLUPOU CIKÁNŮ

„Tak vidíš, drahoušku,“ řekla Klementina, vrhnuvší se vyčerpaná a unavena ke zdi rozvaliny, jež tu stála, „unikly jsme, aniž jsme prolily jedinou kapku krve... aniž jsme ztratily vzácný květ počestnosti, kterému přikládáš tak velikou cenu...“

„Ach, co to stojí námahy, má-li žít žena počestně! Skutečně, neřest nedělá tolik potíží! Ale kdybychom podřízly některé z těch nešťastníků, myslíš, že by nás tvé krásné, cudné odhodlání nestálo výčitky? Mohou být v samém klínu ctnosti, a i ten nejlepší ze všech činů přestane být někdy žádoucí, je-li obklopen zločinem, nebo má-li jej za následek.“

„Ach, Pane Bože,“ vzkřikla jsem, taktéž upachtěna a zvrácena, „jaké to hanebné zneuctění a současně i nestydatost!“

Aspoň už nejsme na rozpacích,“ odvětila Klementina, „a víme, v čem záleží naše účinky!“

„Spravedlivé nebe, jsou tedy na světě země, kde zneužití

nejúctyhodnějších věcí má za následek, že první člověk, nedbající zákona, je ten, kdo jej musí pomstít!“

„Nic není snadnějšího, právě beztrestnost povzbuzuje. Povznete člověka a probudíte v něm chuť k činění zla jedině nadějí, že je to bez nebezpečí.“

„Nemá to tedy být, aby jeden člověk měl převahu nad druhým?“

„Bylo by dobře, aby ji neměl nikdy déle než okamžik, a aby bázeň, že by s ním mohlo být jednáno v stavu slabosti, jako jednal on, když měl nadvládu, byla brzdou jeho vášní. Ať je to cokoliv, co se s námi stane! Naše zkáza je jistější než kdy jindy! Jaké útočiště je otevřeno naší bídě a jaké prostředky nám zůstaly?“

„Důvěřuješ-li mi, nevrátím se do Lisabonu!“

„Chci to,“ řekla jsem, „pojďme do Madridu, jak jen můžeme! Snad se nesetkáme všude s hanebnými dušemi jako v Portugalsku... Možná, že...“ „Ach, Bože, velký Bože!“ vzkřikla Klementina, zvednouc se a prchajíc. „Sedla jsem si vedle mrtvého člověka...“

„Nejsem mrtvý,“ řekl veliký, statný chlapík, taktéž se zvedaje, a zadržev mou družku za ruku, pokračoval: „Můj krásný andělí, neseděla jste u mrtvého člověka, ale u člověka spícího, dobře vychovaného rytíře, který nemá v úmyslu zkřiviti vám jediný vlas na hlavě.“

„A kdo jste?“ tázala se ho Klementina.

„Kdo jsem?“ odvětil náš společník. „Osoba pro vás jistě záhadná. Řeknu-li vám to, nebudete z toho moudrá!“

„Jen mluvte!“ řekla jsem, sama se přibližujíc, uklidněna tváří a hlasem tohoto muže.

„Ne, vzácné přítelkyně,“ řekl náš neznámý, „jsem nepřítel Bohův, sluha ďáblův a přítel dobroty jiného!“

„Svatý Křištofe, nechápu vás,“ řekla Klementina, náhle upokojena, „vysvětlete to lépe, milý synu, chcete-li, abych vám porozuměla!“

„Jen pomalu,“ řekl neznámý, začněte samy a povězte mi, kdo jste

vy, v našem řemesle máme zvyk nesvěřovati se lišákovi... Mluvte tedy dříve vy, než odpovím já vám!“

Čím déle jsme pozorovaly toho směšného člověka, tím více nás udivoval. Pokud jsme ho mohly v slabém úsvitu měsíce rozpoznati, viděly jsme, že byl oblečen v zelenou kazajku a v žlutý plášť. Jeho ústa byla ozdobena dvěma ohromnými knírky a hlava pokryta kloboukem, opatřeným pery pět stop dlouhými. Klementina, mající jej za mastičkáře, jehož se nemusíme vůbec obávat, vypravovala mu upřímně naše dobrodružství a netajila mu ani nesnáz postavení, v němž jsme se ocitly.

„Ach, panny, milé panny,“ zvolal náš chlapík, „jinak řečeno, máte pro samou ctnost prázdné břicho. Pojd'te, pojd'te... následujte mne. U těch, kdož vám měli poskytnout pohostinství, setkaly jste se se zločinci... Jen pokrytectví, zhýralost, chlípnost a bezectnost je domovem u hlav spravedlnosti... A všude kamenné srdce... Pojd'te, ujišťuji vás, že je to jenom uprostřed tlupy cikánů, kde se setkáte s pravými přáteli...“

Obě dvě byly jsme zmateny a následovaly jsme poslušně tohoto muže, který obešel rozvalinu, u níž jsme byly odpočívaly, a zaklepal s druhé strany na dveře, jež se otevřely. Vstoupily jsme a spatřily jsme tučnou osobu, rozložených kolem ohně, z nichž některé tiše hovořily, zatím co druhé spaly.

„Kamarádi,“ řekl náš průvodce, „přivádím dvě zbloudilé ubohé dívky, jež nevědí, kam by daly hlavu. Opustí-li bohatec chudáka, nebo obětuje-li spravedlnost nevinnost, jest na nás, abychom pomstili práva společnosti... Naší první povinností je, ubytovat je... Dejte sem příkrývku!“

V té chvíli skanuly nám z očí mimoděk slzy.

„Ach, Klementino,“ zvolala jsem, „hle jací jsou lidé! Uprostřed jejich spořádaných vrstev setkáváme se toliko s neřestí a děsem, a všechny ctnosti překvapují nás u těch, které veřejné mínění zavrhuje.“

Během tohoto času probudili se všichni spáči a byl prostřen stůl. Bylo tu celkem šest žen těchto cikánů. Čtyři z nich byly velmi sličné. Obklopily nás, hladily nás, chválily nás, litovaly nás a prosily nás, abychom se vedle nich posadily. A ačkoliv měly již po jídle, zasedly si opět za stůl, aby nás přiměly k ochutnání svých pokrmů.

Byl přinesen pečený kapoun, dvě veliké paštiky, šunka a dvě rozsekané slepice, zapečené v rýži. Byly jsme obklopeny lahvemi výborného madeirského vína, a všichni nás povzbuzovali, aby zaplašili náš smutek. Muži se před námi vzájemně zapřísahali, že by raději zahynuli, než by nás opustili... Slzy neustávaly nám proudit, a pohnutí, v němž jsme se rozplývaly, zbavovalo nás téměř schopnosti využití zdvořilosti těchto dobrých lidí. Nepřestávaly jsme na sebe vzájemně volati:

„Mínění... osudné veřejné mínění... kolikrát jsi nás v životě už napálilo! Jak je ten svět nespravedlivý!“

Když jsme se poněkud vzchopily, ty sladké a půvabné děvy nás ihned požádaly, abychom jim prokázaly své přátelství a vypravovaly svůj příběh. Vyhověly jsme jim bez váhání, zatím co ony udělaly kolem nás kruh a poslouchaly nás s tím nejživějším zájmem.¹

„Nyní je čas, abyste si odpočinuly,“ řekl muž, který nás uvedl. „Dono Cortillio,“ pokračoval, obrátiv se k nejstarší z žen, „vezměte slečny s sebou a uložte je co možná nejpohodlněji! Zítřka bude také den! Až nám prokáží čest a vypijí s námi několik lahví vína, budou moci se svým osudem naložit, jak si budou přát!“

Dona Cortillia nás odvedla do kouta chýše, který jí byl naznačen, shrabala rukama listí, aby nám připravila co nejměkčí odpočinek, položila pod naše hlavy šaty, aby nás chránily před vlhkostí, a objevši nás, pravila:

„Chtěla bych mít palác španělského krále, nabídla bych vám jej z plna srdce!“

Usnuly jsme tvrdě. Již dlouho netrávily jsme pokojnější noci. Pokud nás osud přiváděl mezi ty, jímž se říká počestní lidé,

ustavičně jsme se chvěly strachem. Mezi cikány dýchaly jsme v míru.

Jakmile nastal den, naše milá hostitelka a její družky rozdělaly oheň a uvařily víno a polévku. Obojí nám nabídly, tázajíce se, zdali jsme si mohly mezi nimi v pokoji odpočinouti. Oplatily jsme jim lichotky a poděkovaly jsme jim za jejich počestnost. Náčelník, vrátivší se z hlídky, poručil si cukrované lívance a zeptal se nás, jaké služby by nám mohl nyní prokázati.

„Promiňte,“ řekla Klementina, „dříve než vám odpovím, poradím se okamžik se svou přítelkyní.“

Aby nás nechali svobodnější, všichni odstoupili okamžitě stranou.

„Pochybuješ jen okamžik,“ řekla Klementina, „že nebe, jehož vnuknutím příkládáš vždy tolik víry, postavilo nás před jinou vyhlídku než onu, nalézti ulehčení našim bolestem? A při vši počestnosti těchto dobrých lidí, svolila bys, abychom je opustily?“

„Ať cítím jakýkoliv odpor při myšlence, že jsem v podobné společnosti,“ odpověděla jsem, „je jisto, jdou-li do Madridu, že je pro nás nejjednodušší následovali je! Obrátí-li se však, přiznávám se... že bych je sotva doprovázela...“

„Stejně jako ty i já doufám, že spatříme Madrid,“ řekla Klementina, „utěšuji se, že tam naleznou svou matku a známé... Raduji se z pomyšlení, že ti budu moci být užitečná!“

Přistoupily jsme opět k cikánům.

„Cituplné a pohostinné duše,“ řekla jsem jim, „vy, kteří jste ráčili přijati pod svou střechu naši bídu, u nichž jsme vděčně našly, co nám nespravedlivá společnost, jež vás odsuzuje, tak krutě odepřela, vy nám jistě odpustíte, otážeme-li se vás, v kterou stranu se obrátíte...“

„K Španělsku,“ odvětil mi náčelník, „nejsme v Portugalsku již bezpečni, musíme změnit království.“

„Dobrá,“ pravila jsem nato, „bylo by to snad zneužitím vaší laskavosti, kdybychom vás poprosily o svou ochranu až do Madridu,

kdež doufáme naléztí pomoc?“

„Milá děvo,“ odpověděl mi náčelník, „poněvadž nechceme urazit ani vaše mravy, ani vaše předsudky, musíme vás nejdříve upozornit na naše zvyky, než vám slíbíme, co na nás žádáte. Oč prosíte, neuděláme nikomu, jestliže žadatel nesouhlasí, aby byl mezi nás přijat... Jestliže nesvolí dělat totéž co my, žítí podle našeho náboženství a zákonů, jedním slovem, jestli se nepodrobí všem našim obyčejům! Za těchto podmínek doprovodíme vás do Madridu! Ale až nás v tomto městě opustíte, je-li ovšem dosud vaším úmyslem s námi jítí, upozorňujeme vás, že byste nebyly bezpečny, kdybyste chtěly proti nám něco podniknout, byť byste měly i celé město na své straně! Odejdete-li od nás naproti tomu, aniž se o nás někomu zmíníte a aniž se pokusíte nám uškodit, ať je to kdekoliv, kde se střetnete s našimi tlupami, vždy u nich naleznete pomoc a ochranu. V případě, že se vám odchod, jak vám jej navrhuje, nelíbí, vybereme mezi sebou jeden portugalský, a vy půjdete, kam uznáte za dobré.“

Klementina se ihned ujala slova.

„Všechno jsme dobře uvážily,“ řekla, „opustíme vás až v Madridu, a jsme odhodlány vstoupit do vaší tlupy, přijmete-li nás mezi sebe.“

Nenamítla jsem ničeho proti slovům své družky. Mé posunky naopak dokazovaly, že souhlasím se vším, co řekla. Nevím, ale byla jsem spokojena. Ti cikáni mě nijak neděsili. Tito zločinci mají jistou dávku svědomí, jež je mnohdy hodnější než svědomí počestných lidí. Poněvadž mají jen velmi málo záhonů, všechny, které si uložili, přesně dodržují. Obyčejní lidé jich mají příliš mnoho, aby mohli všech dbáti, a tak se stává, že odchýlení, jež si dovolí, uvolní najednou všechny jejich brzdy.

„Milý a dobrý muži,“ řekla jsem náčelníkovi, „znepokojuje mne toliko jediná věc! Jest mezi vašimi zásadami a zvyky též prolévání lidské krve? Jestliže ano, ani má družka, ani já, žádná z nás se nikdy

k vám nepřipojí!“

„U ďasa,“ řekl náčelník, trochu rozzloben, „pamatujte si, boží děvy, že nikdy neničíme dílo přírody! Všechnu krutost tohoto zločinu přenecháváme kněžím, lidem zákona a panovníkům. Část našeho záští k nim má právě původ v chladnokrevnosti, s kterou se denně oddávají těmto hrůzám. Dovolíme vám prolítí svou vlastní krev v tom okamžiku, jakmile uvidíte, že plýtváme jinou krví než krví zvířat, která nám slouží za potravu...“

„Dobrá,“ řekla jsem, „položte mi ruku na srdce, statečný příteli, jsme vaše, dívejte se na nás jako na své sestry, jsme k všemu odhodlány, avšak s dvěma podmínkami. .. Chceme uchránit svou ctnost neporušenu a nikdy si nepotřísníme ruce krví!“

„Výborně,“ vykřikla celá tlupa najednou.

„Počkejte,“ pravil náčelník, „uvážily jste také, že se musíte slavnostně zříci svého náboženství? Uctíváme ďábla a nevěříme v Boha! Prvnímu sloužíme, druhého jsme se zřekli. Jsou u nás zvykem velmi důležité obřady, kterých vás nemíníme ušetřit.“

„Urážejí stud?“ zvolala jsem.

„Dotýkají se toliko předsudků,“ odvětil náčelník, „napadají a útočí jenom na přeludy, a všechnu ctnost nechávají na pokoji...“

„Uděláme vše, uděláme vše,“ řekla Klementina.

„Slyšíš, odpovídám za tebe, Leonoro, a přestanu bytí tvou přítelkyní, necháš-li mne přísahat nadarmo! Neodmítejme, co nám posílá štěstí, z hloupé bázně, že urazíme několik mrzkých dogmat, jež nás nenakrmila, když jsme jim v své omezenosti podkuřovaly...“

„Budiž,“ řekla jsem své přítelkyni, „přesvědčuješ mne! Ale proč si vypůjčuje zločin půvaby dobroty, aby nás svedl a získal? Ach, společnosti, ty, kterou jsem opustila, proč jsi mně předhazovala jen okovy, když jsem ti sloužila svou ctností? Jen tyto trny, které jsi házela pod mé nohy, jen tyto trny mne přinutily, abych se od tebe odloučila! Tvá nevděčnost otvírá propast, do níž se vrhá mé zoufalství, a jestliže urážím boží nebo lidské zákony, jest to opuštění